

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківська національна академія міського господарства

УДК 338.4:677

ЧЕН ХОЙШЕН

**ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНИХ
ПАРАМЕТРІВ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ
ПРОМИСЛОВОСТІ В РЕГІОНАХ
(НА ПРИКЛАДІ ТЕКСТИЛЬНОЇ ГАЛУЗІ)**

08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Автореферат

дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2012

Дисертацією є рукопис:

Робота виконана в Харківській національній академії міського господарства
Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, м. Харків.

Науковий керівник: доктор технічних наук, професор
Торкатюк Володимир Іванович
Харківська національна академія міського
господарства, завідувач кафедри економіки
будівництва

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Тян Рево Борисович,
Придніпровська державна академія будівництва та
архітектури, завідувач кафедри фінансів і
маркетингу (м. Дніпропетровськ)

кандидат економічних наук, професор
Кайлюк Євген Миколайович,
Харківська національна академія
міського господарства,
професор кафедри менеджменту і
маркетингу в міському господарстві

Захист відбудеться «25» січня 2013 р. о 14 год. 00 хв. На засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.089.01 у Харківській національній академії міського господарства за адресою: 61002, м. Харків, вул. Революції, 12, зал засідань Вченої Ради академії.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківської національної академії міського господарства за адресою: 61002, м. Харків, вул. Революції, 12.

Автореферат розісланий «25» грудня 2012 р.

Т.в.о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради

д.е.н., проф. Г. В. Назарова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Глибокі трансформації, які відбуваються в економіці України, потребують переосмислення підходів щодо забезпечення управління функціонуванням та розвитком підприємств, на більшості з яких спостерігається загострення конкуренції, зниження платоспроможного попиту, обсягів виробництва й збуту товарів. У зв'язку з цим важливого значення набувають проблеми пошуку покупців продукції, реалізація оптимальної асортиментної політики, побудова мережі збуту та ін.

Функціонування вітчизняних підприємств пов'язано із забезпеченням ефективності взаємодії із постачальниками і споживачами продукції, іншими групами зацікавлених осіб. Проте, на сучасному етапі суттєвою проблемою стало виникнення й зростання зобов'язань при здійсненні взаємодії між цими особами, деякі з яких перетворюються у безнадійні борги, призводять до накопичення збитків, зменшення результативності підприємств. Крім того, поглиблюють ці негативні процеси, перманентна інфляція, недосконала політика держави в сфері фінансів і забезпечення взаємовідносин із підприємствами, які характеризуються відсутністю партнерських взаємовідносин, постійними трансформаціями нормативно-правового забезпечення та ін. Особливо представлені процеси проявляються на підприємствах текстильної галузі, яка є соціально орієнтованою сферою, що забезпечує зайнятість населення на регіональному рівні. Водночас, за роки незалежності значення текстильної галузі для вітчизняної економіки знижується: за січень-вересень 2012 р. питома вага обсягу реалізованої продукції підприємствами текстильної галузі у загальному обсязі промислової продукції складає всього 0,8%, індекси промислової продукції у текстильному виробництві характеризуються нестабільними тенденціями (зокрема, за останні чотири роки спостерігалось скорочення (2008-2009 рр.), і зростання (2010-2011 рр.).

Отже, для забезпечення розвитку текстильних підприємств необхідно оптимізувати розрахунки із покупцями, споживачами та іншими зацікавленими особами на основі вдосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на регіональному рівні.

Тому виникла необхідність дослідження накопиченого вітчизняного та закордонного досвіду в галузі розрахунків з покупцями, розробки математичних моделей і методик, адаптації їх до сучасних економічних процесів, які спостерігаються в Україні.

Вирішенню проблем управління процесом розрахунків з покупцями продукції присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних вчених: Аткинса Дж., Бездудної Ф., Бунича П., Карпова П., Лінденбаума В., Личагіна М.,

Перламутрової В., Стенфорда Р., Симонова В., Яковлева А. та ін.

Дослідження питань щодо розробки й впровадження механізмів управління заборгованістю, взаємодії між зацікавленими особами представлені в роботах: Ачкасова А., Момот Т., Нікітіної Л., Писаревського І., Решетило В., Сергієнка В., Торкатюка В., Шутенка Л., Фримена Р. та ін.

Регіональні аспекти щодо представлених питань визначені у розробках: П. Бубенка, Г. Ковалевського, В. Онищенко та ін.

Водночас, залишаються не вирішеними питання щодо формування й реалізації механізмів формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил промисловості на регіональному рівні. Крім того, слід вказати на відсутність єдиних теоретико-методологічних підходів щодо розробки й впровадження представлених механізмів на підприємствах текстильної промисловості.

Таким чином, виникла науково-практична необхідність проведення дослідження, присвяченого вдосконаленню механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил промисловості в регіонах, враховуючи особливості функціонування текстильної галузі.

Враховуючи вищевикладене, слід вказати, що необхідність вирішення представлених проблем для підприємств текстильної галузі на регіональному рівні обумовлюють значення й актуальність теми дисертаційної роботи, визначеної мети і вирішених завдань.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові дослідження, викладені в дисертації, виконані в рамках наукових напрямків роботи кафедри «Економіка будівництва» Харківської національної академії міського господарства, відповідно до програми науково-дослідної роботи «Економічні основи системотехніки багатовимірного формування синергетичного інвестиційного циклу капітального будівництва об'єктів житлово-комунальних комплексів», державний реєстраційний номер 0107U000249 (рівень участі дисертанта - виконавець); наукової роботи Харківської національної академії міського господарства з Харківським міськвиконкомом та Харківською обласною адміністрацією за програмами наукових досліджень: «Програма розвитку і реформування житлово-комунального господарства м. Харкова на 2003-2010 рр.» (номер державної реєстрації 0103U001133).

У рамках цих робіт автором виконані дослідження механізмів управління параметрами процесу формування раціональних структур інноваційних продуктивних сил текстильної промисловості м. Харкова, Харківської області та окремих регіонів України.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці методичних рекомендацій щодо

удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних виробничих сил промисловості для забезпечення розвитку підприємств текстильної галузі на регіональному рівні.

Поставлена в роботі мета зумовила необхідність вирішення наступних **завдань**:

- виявити особливості функціонування підприємств текстильної галузі на регіональному рівні, враховуючи трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці України;
- визначити масштаби застосування комерційного кредитування у вітчизняній промисловості, в цілому і текстильної галузі, зокрема;
- узагальнити вітчизняний і зарубіжний досвід управління процесом розрахунків з покупцями продукції з використанням сучасного інструментарію;
- дослідити процес визначення умов реалізації продукції підприємств текстильної галузі на регіональному рівні;
- запропонувати методіку управління грошовими потоками на текстильному підприємстві в умовах сучасної економіки України;
- розробити економіко-математичні моделі, що дозволяють здійснювати процес планування умов реалізації продукції, вибір оптимального плану відвантажень продукції споживачам і прогнозування грошових потоків і бартерних поставок за відвантаженою продукцією;
- запропонувати напрями удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил промисловості на регіональному рівні, враховуючи особливості функціонування підприємств текстильної галузі.

Об'єктом дослідження є процес вдосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил промисловості на регіональному рівні, враховуючи особливості функціонування підприємств текстильної галузі.

Предметом дослідження – сукупність теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил промисловості на регіональному рівні на підприємствах текстильної галузі.

Методи дослідження. Наукові положення і висновки базуються на систематизації вітчизняних і зарубіжних досліджень, тематичних розробок, представлених у періодичних виданнях, а також матеріалів, отриманих у процесі практичної роботи на текстильних підприємствах України і країн СНД.

Достовірність наукових положень і висновків підтверджується апробацією в керуючій компанії текстильного холдингу.

У дисертаційній роботі для вирішення поставлених завдань і досягнення

мети щодо вдосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил промисловості на регіональному рівні на підприємствах текстильної галузі використовуються загальнонаукові та прикладні методи: *систематизації* (для узагальнення існуючих теоретико-методичних підходів щодо вдосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил промисловості на регіональному рівні на підприємствах текстильної галузі); *синтезу та системного аналізу* (для визначення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил промисловості на регіональному рівні на підприємствах текстильної галузі), *економіко-математичного моделювання* (для розробки моделей щодо планування умов реалізації продукції, вибір оптимального плану відвантажень продукції споживачам і прогнозування грошових потоків та бартерних поставок за відвантаженою продукцією), *порівняльного аналізу* (для проведення аналізу стану та розвитку текстильної промисловості), *структурно-логічного аналізу* (для розробки напрямів і схеми вдосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил промисловості на регіональному рівні на підприємствах текстильної галузі).

Для вирішення поставлених завдань у роботі застосовані також методи лінійного програмування, імітаційного моделювання. Оптимізаційні та імітаційні розрахунки, а також обробка результатів здійснювалась з використанням спеціально розроблених програм на алгоритмічній мові програмування Visual Basic for Applications (VBA) в середовищі програмного пакету Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження складається із нормативно-правового забезпечення, теоретико-методичних розробок, матеріалів конференцій та періодичних видань, Internet-ресурсів, офіційних матеріалів Державної служби статистики України та ін.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробці теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил текстильної галузі на регіональному рівні, а саме:

вдосконалені:

- схема розробки й використання механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил, яка представляє собою комплекс взаємозв'язаних елементів, що має зворотні зв'язки і на основі якої приймаються обґрунтовані управлінські рішення відносно формування і використання продуктивних сил, орієнтованою на розвиток підприємств текстильної галузі на регіональному рівні;

- підходи щодо формування й реалізації інформаційно-аналітичного забезпечення механізму формування раціональних параметрів інноваційних

продуктивних сил текстильної галузі на регіональному рівні;

- напрями управління грошовими потоками отриманих у результаті реалізації продукції текстильного підприємства, що на відміну від існуючих, враховує особливості їх функціонування й сучасні економічні умови, і дозволяє оптимізувати формування, рух та використання цих потоків;

- імітаційні математичні моделі, які розроблена на основі застосування відповідного інструментарію і дозволяють прогнозувати надходження коштів від споживачів за відвантажену продукцію;

- підходи до визначення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил текстильної промисловості на регіональному рівні, який характеризується як сукупність взаємозв'язаних елементів, що включають внутрішні і зовнішні чинники, здійснюють вплив на текстильні підприємства, інструментарій, принципи, параметри, дії яких забезпечують підвищення ефективності і результативності використання продуктивних сил шляхом створення зворотних зв'язків для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на кожному етапі виробничо-господарської діяльності;

отримали подальший розвиток:

- інструменти формування й реалізації математичного моделювання, які на відміну від існуючих, дозволяють встановити причинно-наслідкові зв'язки між факторами і розробити відповідну модель на основі використання методу лінійного програмування, спрямовану на визначення оптимального плану відвантажень текстильної продукції шляхом аналізу умов заявок потенційних споживачів;

- рекомендації щодо різних варіантів використання розроблених математичних моделей при плануванні процесу взаєморозрахунків із споживачами текстильної продукції.

Практична значимість роботи. Запропоновані практичні рекомендації, що дозволяють вдосконалити механізм формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі, враховуючи особливості регіонального розвитку.

Розроблені у роботі економіко-математичні моделі дозволяють перейти від інтуїтивного до наукового обґрунтування управлінських рішень, які приймаються у процесі реалізації текстильної продукції.

Використання запропонованих економіко-математичних моделей дозволяє текстильним підприємствам на регіональному рівні скоротити частку бартерних «сурогатних» операцій, оцінити розмір витрат, що виникають в результаті використання негрошових форм розрахунків, прискорити оборотність активів, поліпшити показники ліквідності підприємства, що призведе до підвищення ефективності й результативності фінансово-господарської діяльності підприємств текстильної галузі.

Особистий внесок автора. Дисертаційна робота є самостійно підготовленою науковою працею, в якій викладено авторський підхід до вирішення важливої наукової і практичної задачі - вдосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні.

Положення та рекомендації, відображені в тексті дисертації і подані до захисту, отримані особисто автором. З наукових робіт, опублікованих у співавторстві, в дисертаційній роботі використані лише ті ідеї та положення, які отримані автором самостійно, що представлено у списку опублікованих робіт.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні теоретичні положення та практичні результати дисертації доповідалися і отримали схвалення на міжнародних, всеукраїнських і галузевих науково-практичних конференціях, а саме: на міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні напрямки підвищення економічної ефективності проектів в умовах трансформації економіки України до ринкових відносин» (21- 23 жовтня 2008, м. Харків); на I-ї міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозабезпечення в житлово-комунальному господарстві» (8-12 червня 2009 р.); II-й міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві» (м. Алушта, 2010 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми, перспективи та методи формування системного енергоресурсозбереження в будівельній галузі» (м. Харків, 2010 р.); III-й Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві» (м. Алушта, 2011р.); IV-й міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві» (м. Алушта, 2012 р.); XXXVI-й науково-технічній конференції викладачів, аспірантів і співробітників Харківської національної академії міського господарства (м. Харків, 2012 р.); IX-й Міжнародній науково-практичній конференції «Сталий розвиток міст. Управління проектами і програмами міського і регіонального розвитку» (м. Харків, 2012 р.).

Публікації. Основні результати дослідження викладені в 14 наукових працях, опублікованих у збірниках наукових праць і періодичних виданнях, загальним обсягом 2,55 друк. арк., у т.ч. авторських 1,35 друк. арк.

Обсяг і структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації складає 207 сторінок комп'ютерного тексту, в тому числі 185 сторінок складає

основний текст, який включає 17 таблиць, 14 рисунків. Список використаних джерел містить 141 найменувань, викладених на 14 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** розкрито актуальність теми дисертації, визначено її мету і завдання, обґрунтовано теоретичну й практичну цінність роботи, сформовано її наукову новизну, предмет і об'єкт дослідження.

У **першому розділі «Формування процесу функціонування текстильних підприємств з урахуванням реальних умов господарювання в регіонах»** автором проаналізовані особливості функціонування текстильних підприємств на регіональному рівні з урахуванням реальних умов господарювання, охарактеризовано ринок текстильної продукції, визначені принципи формування стратегії маркетингу на текстильному підприємстві.

Доведено, що легка промисловість є галуззю, яка спеціалізується на випуску непродовольчих товарів народного споживання. Вона забезпечує населення країни взуттям, одягом, трикотажними виробами, тканинами та ін. предметами народного споживання. На легку промисловість України припадає близько 50% від усього випуску непродовольчих товарів народного споживання. В умовах орієнтації економіки країни на соціальні потреби населення, саме цій галузі належить провідна роль у підвищенні рівня життя населення за рахунок його забезпечення непродовольчими товарами відповідної якості.

Визначено, що територіальна організація текстильної промисловості зумовлена, перш за все, впливом споживчого та сировинного факторів. Кожен з цих факторів впливає по різному - залежно від стадій виробництва і техніко-економічних особливостей тієї або іншої галузі. Крім галузевого і споживчого факторів, суттєве значення має забезпеченість регіону кваліфікованою робочою силою.

У сучасних умовах господарювання необхідною умовою для розвитку підприємств текстильної промисловості на регіональному рівні є впровадження й використання інноваційних технологій, розробки програм перспективного розвитку нових видів сировини, сприяння збалансованому розвитку підгалузей та ін.

Виявлені особливості текстильного виробництва, які пов'язані з характером попиту, що задовольняє виробництво, враховуючи, що в текстильній промисловості домінує виробництво предметів споживання, для кожного з яких існує певний рівень насичення. Відомо, що із зростанням доходів попит на продукти харчування зростає повільніше, ніж попит на текстильну продукцію. При подальшому зростанні доходів збільшення

використання текстильної продукції відстає від зростання споживання ін. товарів. Споживання по кожному з видів продукції спочатку швидко зростає із збільшенням доходів, потім сповільнюється і настає насичення, що виражається в стабілізації або падінні долі доходів, які спрямовуються населенням на задоволення потреб певного вигляду.

Слід вказати, що в цих процесах особливого значення має розробка й реалізація стратегії маркетингу, на основі якої реалізується асортиментна політика, відповідна структура, технології, інструменти і фіксується в плані розвитку підприємства.

На основі проведеного порівняльного аналізу визначено, що в умовах адміністративно-директивної системи зростання спеціалізації текстильних підприємств вважалось позитивним явищем, оскільки спрощувало планування центральними органами влади і дозволяло знижувати собівартість за рахунок зростання масштабів виробництва. В умовах ринку збереження спеціалізації може призвести до економічних втрат, оскільки зміна вимог споживачів по окремих позиціях асортименту більшою мірою вплине на роботу спеціалізованого підприємства.

Встановлено, що при розробці перспективних планів на підприємствах текстильної галузі необхідно оцінити економічну доцільність використання обладнання в залежності від його вартості, умов поставки та ефективності його використання. Крім того, особливу увагу слід сфокусувати на необхідності вдосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні.

У другому розділі «Аналіз системи управління процесом планування реалізації текстильної продукції на промисловому підприємстві» наведені основні аспекти управління процесом реалізації продукції, досліджена кредитна політика текстильного підприємства, розглянуто управління грошовими та бартерними потоками з реалізації продукції на текстильних підприємствах в сучасних умовах.

Розрахунки з покупцями є важливим аспектом збутової діяльності текстильних підприємств. Політика в області розрахунків з покупцями пов'язана елементами збутової політики підприємств у такий спосіб:

- з ціновою політикою - в частині надання знижок з ціни за дострокову оплату;
- з маркетинговою політикою - в частині використання комерційного кредитування для отримання переваги в конкурентній боротьбі.

З огляду на необхідність продажу продукції з використанням різних способів оплати визначено, що процес управління розрахунками з покупцями продукції на промисловому підприємстві можна структурувати за відповідною системою (рис. 1).

Рис. 1. Етапи процесу управління розрахунками з покупцями продукції на текстильних підприємствах

Виявлені проблемні аспекти управління процесом розрахунків з покупцями: зростання рівня дебіторської заборгованості, що потребує застосування відповідних методів інкасації; бартерні поставки контролюються відділами збуту і постачання, фінансові й планово-економічні відділи не проводять аналізу ефективності таких контрактів; не завжди в повному обсязі менеджмент текстильних підприємств має інформацію про можливі строки надходження коштів від дебіторів; низький рівень роботи із підприємствами, які створили безнадійні борги на ін.

Розроблено алгоритм розробки рішень щодо планування процесу реалізації продукції, який складається з: визначення обсягу і асортименту реалізованої продукції; прогнозування можливого попиту на різні позиції асортименту текстильної продукції щодо різних груп споживачів при

використанні відповідних форм розрахунків; визначення обсягів і асортименту продукції, що відвантажується за зобов'язаннями підприємства; характеристика обсягу і асортименту продукції, яку можна реалізувати через власну мережу магазинів; визначення обсягу і асортименту продукції, яку можна реалізувати із відтермінуванням платежів; формування обсягу і асортименту продукції текстильних підприємств, яку можна реалізувати на умовах консигнації та ін.

На кожному кроці реалізації алгоритму здійснюється аналіз обсягу реалізованої продукції текстильних підприємств із врахуванням наявності продукції по асортиментних позиціях.

Представлений алгоритм дозволяє формалізувати рішення, що приймаються, по кредитній політиці (без урахування різниці в цінах при реалізації аналогічної продукції різними групами споживачів із застосуванням різних форм розрахунків).

Визначено, що для текстильних підприємств як України, так і Китаю, характерне широке застосування давальницьких схем, що істотно ускладнює перехід виключно на грошові форми розрахунків. Давальницькі схеми використовуються для завантаження потужностей, у зв'язку з чим відмова від їх використання без одночасного отримання фінансування закупівель сировини за допомогою ін. способів (товарний або банківський кредит, позики) не представляється можливим.

У результаті систематизації існуючих теоретико-методичних положень встановлено, що на сучасному етапі виникає необхідність розробки й удосконалення економіко-математичних моделей, які дозволяють підприємствам текстильної галузі на регіональному рівні оцінювати різні варіанти реалізації продукції в умовах наявності бартерних розрахунків.

Доведено, що при характеристиці різних варіантів реалізації продукції необхідно враховувати нерівнозначність відповідних способів розрахунку з точки зору впливу на прибуток і ліквідність підприємства.

Встановлено, що в текстильній промисловості перехід на використання виключно грошових форм розрахунків ускладнений в порівнянні з іншими галузями. Тому, на текстильних підприємствах особлива увага повинна приділятися зменшенню частки бартеру в розрахунках.

У третьому розділі «Формування, класифікація і аналіз імітаційних моделей управління виробничими процесами в текстильній промисловості» сформовані імітаційні моделі управління виробничими процесами текстильного підприємства, досліджені особливості формування імітаційної моделі прогнозування при плануванні техніко-економічних показників реалізованості текстильних процесів на регіональному рівні, розроблені концепції формування універсальної імітаційної моделі реалізованості процесів текстильним підприємством, удосконалено механізму

формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні.

Для забезпечення удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні необхідно розробити імітаційні моделі, що пов'язані з двома тенденціями: з необхідністю точного відображення в моделі реальних текстильних процесів, які здійснюються на відповідних підприємствах і можливості їх прогнозування для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

До суттєвих техніко-економічних показників економічної результативності текстильних підприємств відносяться тривалість виготовлення партії текстилю, продуктивність праці, собівартість продукції, фонд заробітної плати, витрати на формування й забезпечення робочої сили, потреба в матеріально-технічних ресурсах та ін. Алгоритм, що моделює виробничу діяльність текстильних підприємств, має ієрархічну структуру і складається з набору блоків-модулів, кожен з яких виконує певну функцію.

Запропонована імітаційна модель оперативного управління процесом виконання робіт по створенню партії тканин:

$$t^n = t_{ij}^n, R_j^T, P_1, P_2, P_3, P_4, P_5, P_6, \delta \in_{ij}, \quad (1)$$

де t^n – матриця відносних строків підготовки до виконання поставлених завдань;

t_{ij}^n – строк підготовки для виконання j -ї роботи;

R_j^T – кількість робітників, які використовуються для підготовки матеріалу (T) для виконання j -ї роботи;

P_1, P_2 – правила перевірки, що застосовуються для підготовки й виконання виробничих завдань;

P_3, P_4 – правила формування й використання робітників для виконання виробничих завдань;

P_5, P_6 – правила вивільнення робітників;

$\delta \in_{ij}$ – термін виконання j -ї роботи на i -му цеху.

Для визначення необхідної кількості ресурсів для виконання поставлених виробничих завдань на текстильних підприємствах запропонована відповідна модель:

$$K = M \left\{ \sum_{j=1}^m C_j \sum_{q=1}^Q \left(t_q - t_{q-1} \sum_{i=1}^n r_{ij} \in_{ij}, t_j \right) \right\} \rightarrow \min, \quad (2)$$

де R_j – величина j -го ресурсу типу;

t_j – момент надходження j -го ресурсу в цех;

C_j – вартість використання j -го ресурсу в одиницю часу;

$t_q - t_{q-1}$ – моменти спостереження;

r_{ij} – величина j -го ресурсу в i -му цеху в інтервалі часу $\Delta t_q = t_q - t_{q-1}$.

$(q=1,2,\dots,Q); t_q=T.$

Для проведення імітаційного моделювання в рамках механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні визначені відповідні показники:

- структура виконаних робіт та наданих послуг;
- технологічна послідовність виконання робіт та наданих послуг;
- склад і кількість робітників для виконання робіт і надання послуг;
- продуктивність праці робітників;
- середня заробітна плата робітників;
- вартість одиниці текстильної продукції;
- витрати матеріалів на одиницю текстильної продукції.

Встановлено, що універсальну імітаційну модель доцільно застосовувати в умовах, коли специфічні особливості системи управління процесом виготовлення текстилю і характеристики текстильного виробництва не роблять істотного впливу на вирішувану задачу, тобто система може описуватися в досить агрегованому вигляді. При цьому формальне представлення ієрархічності, динаміки, стохастичності модельованого об'єкту є головними і достатніми чинниками для адекватної його представлення.

Моделювання виробничої діяльності окремого підрозділу текстильної фірми здійснюється наступним чином:

- встановлюється період прогнозування (місяць, квартал, рік тощо) і вводяться в ЕОМ вихідні дані;
- визначається готовність обсягу робіт та послуг текстильного підприємства;
- розподіляються наявні в даний момент людські ресурси для здійснення робіт і надання послуг у контексті виробництва й реалізації текстильної продукції.

В основу програми імітації економічної результативності функціонування текстильних підприємств покладено модульний принцип організації, при якому всі елементи системи описуються одноманітно у вигляді стандартної математичної схеми - модуля.

Схема сполучення, змісту множини вхідних і вихідних контактів всіх елементів системи і зовнішнього середовища та оператори сполучення на відповідних рівнях ієрархії можуть бути приведені до деякого заздалегідь визначеному стандартизованого вигляду. Звідси виникає можливість побудови універсальної програми імітації, придатної для моделювання систем різного класу. Різниця систем за складом, характером і параметрами елементів, а також структура сполучення не робить впливу на вигляд програми імітації, а враховується у вихідних даних для моделювання.

Визначені процедури обслуговування моделі, пов'язані з введенням в ЕОМ вихідних даних, їх розташуванням у пам'яті, приведенням елементів системи і схем сполучення до стандартного вигляду, налаштуванням моделі на реальний об'єкт і конкретне завдання тощо, які можуть бути формалізовані, програмуються для виконання за допомогою ЕОМ. Таким чином, може бути створений універсальний пакет прикладних програм, тобто автоматизована імітаційна модель (АІМ).

На основі дослідження встановлено, що імітаційне моделювання результативності функціонування підприємств текстильної галузі на регіональному рівні та їх аналіз дають можливість сформулювати методичні положення управління процесами вибору пріоритетних напрямків функціонування текстильних підприємств у сучасних складних умовах ринку з урахуванням зовнішніх впливів на представлені підприємства і характеристик їх внутрішніх параметрів.

Встановлено, що для забезпечення розвитку підприємств текстильної промисловості, здійснюючи імітаційне моделювання, важливим завданням є удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на регіональному рівні.

У результаті систематизації існуючих теоретико-методичних підходів запропоновано визначати механізм формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил текстильної промисловості на регіональному рівні, як сукупність взаємозв'язаних елементів, які включають внутрішні і зовнішні чинники, що здійснюють вплив на текстильні підприємства, інструментарій, принципи, параметри, дії яких забезпечують підвищення ефективності і результативності використання продуктивних сил шляхом створення зворотних зв'язків для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на кожному етапі виробничо-господарської діяльності.

Для удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні запропоновані наступні напрями:

- формування інформаційно-аналітичного забезпечення процесу створення й використання інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні;
- визначення інструментарію щодо удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні;
- застосування економіко-математичного моделювання для визначення причинно-наслідкових зв'язків між факторів і прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо формування й

- використання інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі;
- визначення джерел щодо фінансування напрямів удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні;
 - характеристика зон відповідальності за реалізацію напрямів удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні;
 - розробка й реалізація відповідних управлінських рішень щодо зростання ефективності та результативності використання продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні.

У результаті дослідження запропонована схема удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні (рис. 2).

Побудована схема щодо удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил, яка представляє собою комплекс взаємопов'язаних і залежних елементів, що має зворотні зв'язки і на основі якої приймаються обґрунтовані управлінські рішення щодо формування й використання продуктивних сил, орієнтованої на розвиток підприємств текстильної галузі.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження щодо вдосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні отримані наступні висновки та пропозиції:

1. Виявлені особливості функціонування підприємств текстильної галузі на регіональному рівні, враховуючи трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці України. Визначено, що на сучасному етапі економічних перетворень вітчизняна текстильна галузь характеризується неоднозначними тенденціями розвитку, відсутністю відповідних стійких тенденцій, накопиченням диспропорцій та дисбалансів, зниженням конкурентоспроможності підприємств та ін.

2. Визначені масштаби застосування комерційного кредитування у вітчизняній промисловості, в цілому і текстильної галузі, зокрема. Доведено, що на сучасному етапі в умовах відсутності необхідних коштів для

Рис. 2. Схема удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні

забезпечення стабільного функціонування підприємств текстильної галузі важливого значення мають кредитні ресурси. Проте, існують проблеми щодо їх використання у зв'язку з високими процентними ставками, наявністю ускладненої системи їх надання та ін. Тому, важливого значення має розробка й надання відповідних пропозицій з боку підприємств текстильної галузі на регіональному рівні щодо спрощення доступу до кредитних ресурсів.

3. У результаті узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду управління процесом розрахунків з покупцями продукції визначено, що на цей процес суттєвий вплив здійснюють особливості функціонування підприємств текстильної галузі та рівень взаємодії із зацікавленими особами. Зокрема, особливу увагу фокусується на взаємовідносинах із партнерами, споживачами

та схемах фінансування і напрямках документування розрахунків з покупцями продукції.

4. Досліджено процес визначення умов реалізації продукції підприємств текстильної галузі на регіональному рівні і запропоновано використовувати інструментарій економіко-математичного моделювання у рамках вдосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні.

5. Запропоновано методіку управління грошовими потоками на текстильному підприємстві в умовах сучасної економіки України, яка включає інформаційне забезпечення представленого процесу, відповідні інструменти і джерела фінансування, відповідальних осіб, що дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо формування, руху та використання грошових потоків на підприємствах текстильної галузі.

6. Розроблені економіко-математичні моделі, що дозволяють здійснювати процес планування умов реалізації продукції, вибір оптимального плану відвантажень продукції споживачам і прогнозування грошових потоків і бартерних поставок за відвантаженою продукцією.

7. Запропоновані напрями удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил промисловості на регіональному рівні, які включають формування інформаційно-аналітичного забезпечення, відповідний інструментарій та моделі, джерела фінансування й зони відповідальності, розробку й реалізацію управлінських рішень, враховуючи особливості функціонування підприємств текстильної галузі.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Чен Хойшен. Особенности формирования и функционирования регионального строительного комплекса / В.И. Торкатюк, Н.П. Пан, А.Л. Шутенко, Чен Хойшен та ін. // Науковий вісник будівництва. Харків: ХДТУБА ХОТВ АБУ. 2008. Вип. 49. – С. 232-236 (*особистий внесок автора: дослідження особливостей функціонування підприємств*).
2. Чен Хойшен. Проблемы формирования конкурентной среды в жилищном строительстве Китая. / В.И. Торкатюк, Вен Минмин, Чжунь Лин, Чен Хойшен // Коммунальное хозяйство городов. Научно-технический сборник. К.: Техника, 2008., вип. 85. – С. 178-192 (*особистий внесок автора: розробка стратегії діяльності підприємств, враховуючи особливості їх функціонування в Китаї*).
3. Чен Хойшен. Інноваційні засади управління складними еколого-економічними системами в умовах міського середовища (на прикладі міст Китаю) / В.І. Торкатюк, Вен Мінмін, Чен Хойшен, В.У. Безугла та ін. //

Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып. 89. – К.: Техніка, 2009. – С. 54-61 (*особистий внесок автора: розробка засад управління еколого-економічними системами Китаю*).

4. Чен Хойшен. Стратегическое управление развитием текстильных предприятий / Чен Хойшен // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып. 102. – К.: Техніка, 2012. – С. 419-427.
5. Чен Хойшен. Разработка стратегии развития текстильной промышленности Китая / Чен Хойшен // Науковий журнал «Бізнес-Інформ», 2012. – № 3. – С. 125-127.
6. Чен Хойшен. Повышение инвестиционной привлекательности предприятий текстильной промышленности / Чен Хойшен // Інвестиції: практика та досвід, 2012 – № 7. – С. 20-22.

Опубліковані праці апробаційного характеру

7. Чен Хойшен. Формирование системы управления параметрами надежности инвестиционного проекта с учётом динамических свойств элементов его жизненного цикла/ В.И. Торкатюк, А.Ю. Шевченко, Н.В. Юров, Чен Хойшен та ін. // Стратегічні напрями підвищення економічної ефективності реалізації будівельних проектів в умовах трансформації України до ринкових відносин. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Харків. ХНАМГ. 2008. – С. 16-19 (*особистий внесок автора: дослідження параметрів надійності інвестиційних проектів на підприємствах, враховуючи особливості їх регіонального розвитку*).
8. Чен Хойшен. Дослідження особливостей і забезпечення ефективності взаємної економічної відповідальності постачальників і споживачів паливно-енергетичних ресурсів в житлово-комунальному господарстві / В.І. Торкатюк, Чен Хойшен, С.В. Мозговий., М.А. Ніколаєнко та ін. // Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві: Матеріал 1-ї міжнародної науково-практичної конференції. – Алушта, ХО НТТ КГ та ПО, ХНАМГ, 2009. – С. 238-240 (*особистий внесок автора: дослідження нормативно-правового забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві*).
9. Чен Хойшен. Методичні основи оцінки енергозбереження та прогнозування енергоспоживання в сфері житлового та комунально-побутового обслуговування населення/ В.І. Торкатюк, А.П. Денисенко, Н.С. Виноградська, Чен Хойшен та ін. // Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві: Матеріал II-ї міжнародної науково-практичної конференції. – Алушта, ХО НТТ КГ та ПО, ХНАМГ, 2010. – С. 261-264 (*особистий внесок автора: здійснена кількісна оцінка зовнішніх і внутрішніх факторів, які визначають енергозаощадження*).
10. Чен Хойшен. Ресурсосбережение и ЖКХ Украины / В.І. Торкатюк, Э.Ю. Шевченко, Чен Хойшен, С.В. Мозговой // Проблеми, перспективи та

методи формування системного енергоресурсозбереження в будівельній галузі: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків: ХНАМГ, 2010. – С.10-11 (*особистий внесок автора: визначені проблеми раціонального ресурсоспоживання в житлово-комунальній сфері*).

11. Чен Хойшен. Енергозабезпечення економіки України та енергозбереження / В.І. Торкатюк, Ю.Б. Чавикіна, О.В. Чупилко, Чен Хойшен та ін. // Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. – Алушта: ХО НТТ КГ та ПО, ХНАМГ, 2011. – С. 268-270 (*особистий внесок автора: визначені особливості енергозбереження на підприємствах, враховуючи особливості їх розвитку на регіональному рівні*).
12. Чен Хойшен. Проблеми енергозбереження в контексті забезпечення енергетичної безпеки держави / В.І. Торкатюк, О.С. Салтанова, С.В. Мозговий, Чен Хойшен та ін. // Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. – Алушта: ХО НТТ КГ та ПО, ХНАМГ, 2012. – С. 184-187 (*особистий внесок автора: визначені особливості енергозбереження на підприємствах у контексті удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні*).
13. Чен Хойшен. Теоретичні засади формування потенціалу підприємств / Торкатюк В.І., Салтанова О.С., Мозговий С.В., Чен Хойшен та ін. // XXXVI научно-техническая конференция преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства. Часть 3. Экономические науки // Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків: ХНАМГ, 2012. – С. 103-105 (*особистий внесок автора: охарактеризовано особливості формування й реалізації потенціалу підприємств у контексті удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні*).
14. Чен Хойшен. Класифікаційні ознаки опису трудових ресурсів освітніх проектів / В.І. Торкатюк, О.С. Салтанова, С.В. Мозговий, Чен Хойшен та ін. // Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції «Сталий розвиток міст. Управління проектами і програмами міського і регіонального розвитку»; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. – С. 198-199 (*особистий внесок автора: визначені класифікаційні ознаки використання й використання трудових ресурсів у контексті удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил на підприємствах текстильної галузі на регіональному рівні*).

АНОТАЦІЯ

ЧЕН ХОЙШЕН. Вдосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил промисловості в регіонах (на прикладі текстильної галузі). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Харківська національна академія міського господарства, Харків, 2012.

Дисертація присвячена розробці теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних виробничих сил промисловості для забезпечення розвитку підприємств текстильної галузі на регіональному рівні.

У дисертаційній роботі виявлені особливості функціонування підприємств текстильної галузі на регіональному рівні, враховуючи трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці України, узагальнено вітчизняний і зарубіжний досвід управління процесом розрахунків з покупцями продукції з використанням сучасного інструментарію.

Розроблені економіко-математичні моделі, що дозволяють здійснювати процес планування умов реалізації продукції, вибір оптимального плану відвантажень продукції споживачам і прогнозування грошових потоків і бартерних поставок за відвантаженою продукцією. Запропонована імітаційна математична модель, що дозволяє прогнозувати надходження коштів від споживачів за відвантаженою продукцією.

У дисертації запропоновані напрями удосконалення механізму формування раціональних параметрів інноваційних продуктивних сил промисловості на регіональному рівні, враховуючи особливості функціонування підприємств текстильної галузі на регіональному рівні.

Ключові слова: підприємства текстильної галузі, регіональний розвиток, механізм, продуктивні сили, економіко-математичне моделювання, інформаційно-аналітичне забезпечення, маркетингові дослідження, імітаційна модель, розрахунки за реалізовану текстильну продукцію.

АННОТАЦИЯ

ЧЕН ХОЙШЕН. Совершенствование механизма формирования рациональных параметров инновационных производительных сил промышленности в регионах (на примере текстильной отрасли). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук за специальностью 08.00.05 – Развитие производительных сил и региональная

экономика. – Харьковская национальная академия городского хозяйства, Харьков, 2012.

Диссертация посвящена разработке теоретико-методических положений и практических рекомендаций относительно усовершенствования механизма формирования рациональных параметров инновационных производственных сил промышленности для обеспечения развития предприятий текстильной отрасли на региональном уровне.

У диссертационной работе выявлены особенности функционирования предприятий текстильной отрасли на региональном уровне, учитывая трансформационные процессы, которые происходят в экономике Украины, обобщено отечественный и зарубежный опыт управления процессом расчетов с покупателями продукции с использованием современного инструментария.

Разработаны экономико-математические модели, которые позволяют осуществлять процесс планирования условий реализации продукции, выбор оптимального плана отгрузки продукции потребителям и прогнозирования денежных потоков и бартерных поставок за отгруженную продукцию. Предложена имитационная математическая модель, которая позволяет прогнозировать поступления средств от потребителей за отгруженную продукцию.

Предложена математическая модель, использующая метод линейного программирования, позволяющая получить оптимальный план отгрузок текстильной продукции на основе анализа условий заявок потенциальных потребителей.

В диссертации предложены направления усовершенствования механизма формирования рациональных параметров инновационных производительных сил промышленности на региональном уровне, учитывая особенности функционирования предприятий текстильной отрасли на региональном уровне.

Определен механизм формирования рациональных параметров инновационных производительных сил текстильной промышленности на региональном уровне, который представляет собой совокупность взаимосвязанных элементов, включающий внутренние и внешние факторы, оказывающие влияние на текстильные предприятия, инструментарий, принципы, параметры, действия которых обеспечивают повышение эффективности и результативности использования производительных сил путем создания обратных связей для принятия обоснованных управленческих решений на каждом этапе производственно-хозяйственной деятельности.

Построена схема относительно усовершенствования механизма формирования рациональных параметров инновационных производительных сил, которая представляет собой комплекс взаимосвязанных и зависимых элементов, имеющая обратные связи и на основе которой принимаются

обоснованные управленческие решения относительно формирования и использования производительных сил, ориентированной на развитие предприятий текстильной отрасли на региональном уровне.

Ключевые слова: предприятия текстильной отрасли, региональное развитие, механизм, производительные силы, экономико-математическое моделирование, информационно-аналитическое обеспечение, маркетинговые исследования, имитационная модель, расчеты за реализованную текстильную продукцию.

ANNOTATION

CHENG HUIHENG. Improving the mechanism of formation of rational parameters of the productive forces of industry innovation in the regions (for example the textile industry). – Manuscript.

This dissertation submitted for a Candidate of Sciences (Economics), speciality 08.00.05 – Development of productive forces and the regional economy. – Kharkiv National Academy of Municipal Economy, Kharkiv, 2012.

The thesis is devoted to the conceptualization and design approach to the planning conditions for the implementation of textile products to maximize the efficiency of enterprises in a transitional economy.

This thesis developed a methodology to manage cash flows and barter for sales of textile enterprises in transitional economies.

The author was offered a mathematical model that uses the method of linear programming, allowing us to obtain an optimal plan for shipments of textile products based on the analysis of the conditions of applications of potential consumers.

We propose a mathematical simulation model that allows one to predict the flow of funds from consumers for goods shipped.

In this thesis improve the methodology of planning conditions for sales of textile enterprises.

Key words: innovation, innovation processes, textile industry, market research, non-payment crisis, non-cash payment methods for textile products, barter and cash flows, a simulation model.

ЧЕН ХОЙШЕН

**ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ
ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНИХ ПАРАМЕТРІВ
ІННОВАЦІЙНИХ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ
ПРОМИСЛОВОСТІ В РЕГІОНАХ
(НА ПРИКЛАДІ ТЕКСТИЛЬНОЇ ГАЛУЗІ)**

08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Відповідальний за випуск:

д.т.н., проф. В. І. Торкатюк

Підп. до друку 25.12.2012 р.
Друк на різнографі
Зам. № _____

Формат 60x84 1/16
Ум. друк. арк. 0,9
Тираж 100 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011